

mnogi potencijalni korisnici odlučiti na nova rešenja koja se u svetu primenjuju.

U svakom slučaju ne sme se ispustiti iz vida ni činjenica, da je svaki tip nepovratne ambalaže uslovljen za određeni tehnološki postupak i sistem tretmana mleka. Stoga i pored svih prednosti ovog ili onog tipa nepovratne ambalaže i tvrđenja pristalica da je neki tip bolji od drugoga, po našem mišljenju, najviše pažnje treba pokloniti jednoj francuskoj anketi iz godine 1966. kada se 55% anketiranih potrošača izjasnilo: »da je cena mleka odlučujući faktor kod izbora ovog ili onog tipa ambalaže za pakovanje mleka«. Posebno je pitanje što jugoslovenski potrošači nemaju mogućnosti da stave svoj »veto« na ovaj ili onaj tip ambalaže za konzumno mleko, i da na taj način neposredno utiču i na formiranje cene mleka u maloprodaji. U poslednje vreme kod nas se zavodi nova praksa da se raznošenje mleka po kućama u staklenoj ambalaži postepeno gasi, na račun prodaje Tetra-pak mleka po prodavnicama i samouslugama. Zaposlena domaćica u buduće moraće se snabdevati mlekom iz prodavnica, zato što je pakovano u nepovratnoj ambalaži umesto dosadašnje prakse, da joj se mleko isporučuje u staklenoj ambalaži kući.

Literatura:

1. XVII International Dairy Congress, Volume B-1966. München
2. Dairy Industries Volume 32 No 1/1967, London
3. Dairy Industries Volume 31 No 3,4 i 7/1966, London
4. Evolution du marche de L'emballage du lait pasteurise F. J. Prepac, Paris 1966.
5. Milk sterilization, Fao Agricultural studies No 65, Rome, 1965.

Dipl. inž. Milan Hafner, Ljubljana
Poslovno združenje za mlekarstvo

OTKUP, PRERADA MLIJEKA I CIJENE MLJEČNIH PROIZVODA U SLOVENIJI GOD. 1967.

Prema podacima mljekara u SR Sloveniji za prošlu godinu, koje je anketom primilo Poslovno združenje za mlekarstvo — Ljubljana od svih mljekarsko-prerađivačkih organizacija u ovoj Republici, utvrđeno je, da se obim otkupa mlijeka povećao od prošlogodišnjeg, iako taj porast nije toliki kao u god. 1965. i 1966.

Otkup, pa time i proizvodnja mlijeka za tržište polako se stabilizirala, što je svakako rezultat i stabilnosti saveznih i republičkih propisa, koji putem ekonomskih uvjeta (premije za mlijeko) omogućuju otklanjanje ranijih pojava velikih odstupanja — kolebanja obima otkupa mlijeka.

Broj krava muzara isto tako se umjereno povećava, a to naročito u privatnom sektoru, dok u društvenom stagnira, odnosno opada. U periodu od januara 1967. do januara 1968. ukupan broj krava i steonih junica u SR Sloveniji povećao se za 2572 grla (index: 101), od toga je stanje na društvenom sektoru smanjeno za 376 grla (2,2%), a broj krava u privatnom sektoru povećan je za 2948 grla (1,2%).

Obim otkupa mlijeka

Mljekare u Sloveniji i pored oštrijih mjera u pogledu kvalitete mlijeka podnijetih od strane veterinarske inspekcije i interne redovite kontrole mlje-

kara, otkupile su preko poljoprivrednih organizacija, ili direktno od posebnih proizvođača mlijeka u uporedbi s prošlim godinama:

God.	ukupan otkup (milij. l)	index:	od društ. sektora	index:	individ. sektor (kooperacija)	index:
1965.	90,5	100	40,7	100	49,8	100
1966.	106,5	117,7	43,5	107	63	126,3
1967.	110,2	121,8	42,1	103,5	68,1	136,5

Realizirani ukupan otkup mlijeka u god. 1967. kod mljekara povećao se za 3,3%, i to uz 7,1% povećanjem otkupa iz koperacije zasebnih proizvođača i 3,2% smanjenjem otkupa od strane društvenih organizacija, u uporedbi s otkupom u god. 1966. Mljekare su otkupile sve količine za preradu ili obradu primarnog mlijeka uz male i vremenski ograničene iznimke na području Štajerske, gdje se male količine mlijeka u ljetnom periodu, zbog nedovoljnih preradbenih kapaciteta nisu otkupile.

Otkupne cijene mlijeka

Te su cijene bile regulirane saveznim i republičkim propisima i odnosile su se na stepen postignute kvalitete otkupljenog mlijeka u zimskom i ljetnom periodu.

Oštriji kriteriji i redovito sprovođenje kontrole kvalitete i obračuna otkupne cijene na toj osnovi, prouzrokovali su u prosjeku minimalno sniženje otkupne cijene mlijeka.

Ponderiranjem, utvrđen je u uporedbi s ranijim godinama ovakav nivo otkupnih cijena mlijeka za proizvođače, od strane mljekara u Sloveniji:

Godina:	pros. otkupna cijena (st. d)	index:	za društv sektor	index:	za indiv. sektor	index:
1965.	85,40	100	87	100	73,70	100
1966.	102,20	119,7	110,50	127	93,60	127
1967.	100,60	107,5	109,30	125,6	95	129

U prosjeku mljekare su mlijeko plaćale u god. 1967. za 0,16 Nd po litri niže, nego u prošloj godini! Mlijeko kooperanata u stvari plaćalo se nešto više, a društvenim pogonima malo niže od cijena u god. 1966.

Pored ovih cijena, privredne su organizacije u prošloj godini redovito primale i saveznu, kao i republičku premiju za mlijeko, izuzev za količine, koje po kvaliteti nisu odgovarale republičkom kriteriju, koji se odnosi na rezultat reduktaznog testa veterinarske inspeksijske službe. Premija nije bila priznata za količine mlijeka, koje ljeti nisu izdržale reduktaze do 30 minuta, a zimi 2 sata. Ovim se količinama mlijeka nije priznala savezna pa ni republička, odnosno općinska premija za prodano konzumno mlijeko.

Nivo otkupnih cijena bio je stabilan, što je svakako pomoglo i stabilizaciji ukupne tržišne proizvodnje mlijeka u Sloveniji, a to što više zbog značajnih poteškoća kod prodaje i pada cijene utovljene stoke.

Upotreba otkupljenog mlijeka u Sloveniji

Značajnih promjena u upotrebi mlijeka otkupljenog od mljekara u ovoj godini, izuzev smanjenja izvoza u Italiju — Trst, nije bilo. Mljekare su upotrebile mlijeko ovako:

Upotreba:	litara	%	index (god. 1966 = 100)
1. mlijeko za vl. konzum	43,642.900	39,6	108,7
2. mlijeko prodano u SRH	8,038.000	7,3	101,4
3. izvoz mlijeka u Italiju	3,777.000	3,4	76,3
4. mlijeko za preradu	54,728.300	49,7	102,2

Iz ovih podataka uočljiva je povećana potrošnja konzumnog mlijeka u Sloveniji, što je svakako rezultat tako stabilnih cijena mlijeka, kao i povećanja asortimana (sterilizirano mlijeko i mlječni napici) i značajni porast upotrebe nepovratne ambalaže za mlijeko, koja se u mljekarama vrlo brzo proširuje s nabavkama mašina za punjenje mlijeka u kartonsku, a naročito u plastičnu ambalažu.

Porast upotrebe mlijeka za preradu u mlječne proizvode, rezultat je povećanog otkupa mlijeka, iako taj porast barem kod prerade mlijeka u sir i maslac, ekonomski nije interesantan za mljekare, pošto su proizvodni troškovi prerade u mnogim slučajevima veći od razlike u cijeni mlijeka i cijeni proizvoda na tržištu.

Prodaja mlijeka na području SR Hrvatske neznatno je porasla, dok je značajno opao izvoz mlijeka u Italiju (Trst).

Smanjenje izvoza posljedica je niskih prodajnih cijena u Italiji, koja nije bila više interesantna za neke od mljekara, koje su ranijih godina davale mlijeko za izvoz.

Obim prerade i cijene na tržištu u god. 1967.

Pregled obima proizvodnje i prosječnih prodajnih cijena mljekara u Sloveniji ukazuje na značajan porast prodaje, pa time i potrošnje pasteriziranog i steriliziranog mlijeka u god. 1967. Tome, svakako mnogo je doprinijela i nepovratna ambalaža, koju puni mlijekom sada već 7 mljekara. Što veća prodaja konzumnog mlijeka svakako je u interesu svih mljekara, iako su prodajne cijene pod kontrolom općinskih skupština, pa zato kod većine mljekara na nivou određenom još jula 1965.

Isto tako značajno je porasla proizvodnja svih mlječnih dehidrata, iako im prodajne cijene nisu bile povećane, a plasman bio otežan.

Svakako vrlo se povećala proizvodnja i potrošnja jogurta i to zbog prodaje voćnog jogurta, kao i vrhnja, slatkog i kiselog za domaćinstva.

Proizvodnja svih sireva, osim skute i topljenih sireva, smanjila se, dok je proizvodnja maslaca ostala na nivou 1966.

Nivo prodajnih cijena u cjelini nije bio bitno promijenjen kod mlijeka, sireva osim skute, dok je cijena maslaca zbog povremenog deficita na tržištu bila u porastu. Time se donekle cijena maslaca približava stvarnim troško-

Vrsta proizvoda	količina (1, kg, kom)	index (1966 = 100)	prosječna prod. cij. (Nd)	index (1966 = 100)
1. pasteriz. i steril. mlijeko (u bocama i nepovrat. ambal.)	40,457.900	114,6	1,39	99,2
2. mlijeko u prahu	1,810.200	125,6	11,24	100,3
3. kondenz. mlijeko	306.815	128,3	4,50	101,1
4. evaporirano mlijeko	30.571	1101,2	6,20	100
5. jogurt (I)	2,219.055	131,9	2,61	102
6. maslac (I kval.)	606.179	90,9	17,83	106,4
7. maslac (II kval.)	187.745	164,5	16,34	103,7
8. vrhnje za prodaju	1,302.660	158,2	9,38	102,6
9. tvrdi i polutvrdi sirevi:	1,841.394	89,9	—	—
ementalac	469.625	96	13,40	95
grojer	149.529	45	12,48	100,5
trapist	445.660	92	10,82	101
gauda	596.180	125,8	11,87	96,9
tolminski sir	68.239	72,7	12,31	104,6
posavski sir	60.725	90	12,43	100,3
parmezan	27.004	35,14	15,25	99
edamac	24.432	103,7	11,34	97
10. Meki sirevi:				
gorgonzola	15.624	97	15,80	98,1
romadur (kom)	3.803	41,8	3,50	241
11. Topljeni sir (kg)	46.858	135	10,36	101
" " (kutija)	348.257	193	2,28	94,8
12. svježi kravlji sir-skuta	389.884	103,8	4,80	116,4
13. mlječni sladoled (kom)	8,704.600	88,8	0,50	119
14. kazein	44.267	70,5	(11,08)	81
15. kazeinsko ljepilo	160.000	—	7,70	—
16. jugolit	70.730	224	17,55	101,5

Primjedba: prosječne cijene utvrđene su ponderiranjem!

vima proizvodnje, koja je u upoređenju s otkupnim cijenama mlijeka, odnosno cijenom masnih jedinica u mlijeku, sve od god. 1965. nerealna, tj. suviše niska.

Kod ovakve proizvodnje i prodaje mlječnih proizvoda u mljekarama Slovenije, možemo konstatirati, da ekonomski položaj mljekara nije bio u ovoj godini dosta promijenjen. Svakako su bile u boljoj situaciji konzumne i konzumno-prerađivačke mljekare, naročito one, s ostalom proizvodnjom ili djelatnošću (trgovačke radnje), od čistih preradbenih mljekara-sirana, koje su više osjetile utjecaj niskih cijena na tržištu. Te cijene naročito su bile niske kod proizvoda iz ostalih republika (maslac, sirevi), koji se zbog deficitarnosti slovenskog tržišta, prodaju u Sloveniji. Uzroci za ovakvu konkurenciju postoje u nižim otkupnim cijenama mlijeka u ostalim republikama, gdje se sa-vezna odluka o minimalnoj otkupnoj cijeni mlijeka nije poštivala, kako se to radi u Sloveniji.

Zbog ovih činjenica, u Sloveniji samo su veće mljekare prodale u god. 1967. preko 560 tona sireva i 672 tone maslaca, kupljenog iz ostalih republika, a količine mlječnih proizvoda iz drugih republika kupljene preko trgovačkih

poduzeća, nisu tačno poznate. Pošto su mljekare prodale izvan Slovenije male količine proizvoda (oko 35 t sireva i 8 t maslaca), a izvoza nije bilo, jasno se ukazuje, da proizvodnja mlječnih proizvoda mljekara u Sloveniji, nikako ne pokriva potrošnju u ovoj Republici, a uprkos toga s plasmanom proizvoda neke su mljekare povremeno imale poteškoća. Uzroci tome bili su u lošoj kvaliteti i u razmjerno visokim cijenama.

Mljekare u Sloveniji u prosjeku su svaku litru otkupljenog mlijeka (110,186.200 l) prodale na tržištu po 1,50 Nd i to kao konzumno mlijeko zajedno sa svim mlječnim proizvodima. Prošlogodišnja vrijednost ukupne mljekarske proizvodnje (po prosječnim prodajnim cijenama) prema podacima mljekara u Sloveniji ocjenjuje se na 168.005,42 Nd.

Povećana tržišna vrijednost otkupljenog mlijeka u SR Sloveniji u uporedbi s prosječnom otkupnom cijenom mlijeka za proizvođače, s obradom i preradom u mlječne proizvode iznosila je u god. 1967. 0,49 Nd po litri. Od ove vrijednosti otpada na ukupne troškove proizvodnje po ocjeni cca 0,36 Nd/l.

Stepen akumulacije mljekara u prosjeku nije iznosio ni 10% od vrijednosti proizvodnje, što ukazuje, da se modernizacija mljekarske industrije pod ovakvim uvjetima neće u cjelini moći brže i značajnije sprovesti!

Vijesti

XVIII MEĐUNARODNI MLJEKARSKI KONGRES 1970.

XVIII Međunarodni mljekarski kongres održat će se 12—16. oktobra 1970. u Sidney-u, Australiji. Za ovaj kongres izašla je mala brošura »Prve obavijesti« na njemačkom i francuskom jeziku. Brošuru je dobila osoba koja je zadužena za kongres u dotičnoj državi.

Brošura sadržava podatke o tehničkoj provedbi kongresa, o stručnom programu tj. o predviđenim temama i o propisima koji se tiču autora referata. U propisima se među ostalim ukazuje na one teme, koje dolaze u obzir u ograničenom broju (označene zvijezdicom). Nadalje jednim primjerom je prikazano kako treba izgledati referat i iz kojih poglavlja sastavljen. Da bi autori mogli dostaviti pismene referate treba da prethodno jave zaduženoj osobi za kongres naslov referata i broj teme do 15. augusta 1969.

Brošuri je priložen i mali formular kojim se prijavljuje učešće na kongresu, što će olakšati posao organizacionom komitetu.

U aprilu 1969. zadužena osoba za kongres dobit će program s drugim podacima o kongresu: ekskurzije i program za gospođe i definitivne formulare za prijavu.

Kod toga treba spomenuti, da će troškovi puta, boravka na kongresu, kao i ev. kružnog putovanja po SAD biti znatno veliki (oko 8000 šv. fr.). Kod grupnih putovanja troškovi će vjerojatno biti nešto manji.

SMOTRA MONTAFONSKIH GOVEDA U ISTRI

U toku mjeseca rujna održane su smotre montafonskih goveda u Istri, i to 8. IX u Buzetu i 15. IX u Permanima općine Opatija - Matulji. Obje smotre su prikazale goveda solidnog uzrasta u tipu sivo-smeđih alpskih pasmina. Njihova proizvodnja mlijeka znatno premašuje naš zemaljski prosjek.